

Seminar „Primenjena bihevioralna analiza i autizam“

Miodrag NEDELJKOVIĆ¹

Razvojni centar Društva defektologa Srbije, Beograd, Srbija & Škola za osnovno i srednje obrazovanje „Vidovdan“, Bor, Srbija

Povodom Svetskog dana osoba sa autizmom, 2. aprila 2015. godine, Društvo defektologa Srbije i udruženje „Autizam – pravo na život“, organizovali su seminar o ABA² metodi, načinima i mogućnostima njene primene u vrtiću, školi i roditeljskom domu. U radu sa decom i osobama sa poremećajima iz autističkog spektra, tradicionalno utemeljeni pristupi učenja kroz razgovor, primer ili učenje putem pokušaja i pogreški ne pružaju adekvatne mogućnosti za razvojno napredovanje. Štaviše, ne obezbeđuju ni mogućnost za uspostavljanje komunikacijskog odnosa i uzajamno razumevanje.

Epidemijski porast broja dece sa poremećajima autističnog spektra, koji jednako pogađa i našu sredinu, postavio je oblast terapijskog pristupa u tretmanu autizma centralnom temom stručne javnosti, sa pitanjima izbora između mogućih strategija. Aktuelnost teme seminara „Primenjena bihevioralna analiza i autizam“ okupila je brojne stručnjake, defektologe, psihologe, pedagoge, lekare, ali i mnoštvo nastavnika, vaspitača i roditelja, zainteresovanih da čuju inostrana iskustva u načinu organizacije sistema pomoći i podrške deci i osobama sa poremećajima autističkog spektra. Konferencijska sala opštine Stari Grad u Beogradu bila je mala da primi preko 300 učesnika iz Beograda i čitave Srbije, a zbog velikog interesovanja šire javnosti organizatori su obezbedili direktan prenos seminara, preko Internet linka³.

Predavač i prezenter na seminaru bila je Dana Džamić, ABA tutor iz Velike Britanije, angažovana na poslovima stručne pomoći i podrške, kroz individualne ABA/VB kućne terapije sa decom sa poremećajima autističkog spektra i na poslovima individualnog rada i primene bihevioralnog pristupa sa decom u školskom okruženju⁴.

1 Miodrag Nedeljkić, mioned@gmail.com

2 ABA – Applied Behavioral Analysis – Primenjena analiza ponašanja je disciplina koja se bavi sistematskom primenom intervencija koje se baziraju na principima teorija učenja i funkcionalnoj analizi odnosa između željenog ponašanja i okruženja.

3 Snimak celokupnog predavanja Dane Džamić dostupan je na internet adresi <http://www.videonet.co.rs/autizamlive.htm?reload0.07596361450850964>

4 Spoljni stručni saradnik u Macaulay Primary School Clapham, London i Benedict House Preparatory School, Sidcup

Seminar je organizacijski bio podeljen na plenarni deo (predavanje) i deo sa pitanjima i odgovorima.

Kroz plenarni deo su obrađene tri teme. U okviru prve teme „ABA ili ne – zašto?“ predavač je obrazložio razloge „za“ i „protiv“ ABA metode, ističući prednosti i nedostatke ABA pristupa u poređenju sa drugim metodskim pristupima. Naglašen je značaj i delotvornost „rane“ intervencije i razlika mogućih postignuća u razvoju deteta, u odnosu na očekivanja roditelja, odnosno terapeuta. Presentacija druge teme, naslovljene kao „Pozitivna promena problematičnog ponašanja“, bliže je objasnila suštinu ABA metode, postupak ABC analize problematičnih oblika ponašanja, kako se podstiču promene i obezbeđuje očuvanje naučenog željenog ponašanja. Kroz poslednju temu, „Primena ABA pristupa u školskom okruženju“, dat je prikaz mogućnosti primene ABA metode u školskom okruženju, kroz primer specifičnog programa rada sa detetom u školi. Objasnjeno je proces posmatranja i kreiranja individualnog programa.

U drugom delu seminara, učesnici skupa su postavljali pitanja i iznosili svoja iskustva, sa pozicija stručnjaka, odnosno roditelja deteta sa autizmom. Brojna pitanja prisutnih potvrdila su veliku glad celokupne javnosti za promene u oblasti pomoći podrške deci i osobama sa poremećajima autističkog spektra. Govoreći u ime roditelja, Vesna Trajković, predsednica udruženja „Autizam – pravo na život“, je kao najveće probleme roditelja istakla: nedostatak sistema rane intervencije, neorganizovanost mera podrške, naročito sa početkom školovanja, nepostojanje kontinuiteta i nedovoljno stručnog rada. Najvažniji akcenti u diskusiji prisutnih iz redova stručne javnosti odnosili su se na neophodnost organizovanja sistemskih obuka i edukacija terapeuta. Srbija je jedna od retkih zemalja, koja nema u potpunosti uspostavljen sistem obuke kadrova za rad u oblasti poremećaja autističkog spektra, u primeni nekog savremenog međunarodno priznatog terapijskog pristupa.

Svi učesnici skupa su se složili u oceni da je neophodno u što skorije vreme stvoriti uslove za započinjanje systemske obuke ABA terapeuta i uspostavljanje mreže trenera i supervizora za podršku u radu stručnjaka i savetodavno vođenje porodica. U uslovima sveopšte materijalne krize, država mora prepoznati ekonomski interes i društveno opravdanje ulaganja u najskuplji segment zdravstvene zaštite – preventivu, koja naročito ima efekta kada se deluje u ranom razvojnom periodu. Rezultati interne evaluacije kvaliteta seminara ukazuju na visoko vrednovanje uspešnosti i kvaliteta istog od strane učesnika, o čemu svedoči i prosečna ocena (4,76) na uzorku od 57% učesnika.